

przede wszystkim znaczenie ofiary, czy raczej uczty ofiarnej, na której spożywano zabitego baranka, w potocznym zaś języku nazwę tę rozciągnięto później i na łączące się z tą ofiarą siedmiodniowe święto przasników¹³⁾. Należy dodać, że uwzględniając to pierwotne znaczenie terminu Pesach-Pascha, uchylamy tym samym wszelkie opinie, w świetle których Pascha byłaby odpowiednikiem babilońskiego święta ekspiacji, pojednania czy nowiu¹⁴⁾.

Najbardziej trafnie wyraził właściwy sens terminu Pascha święty Paweł w swym kapitalnym powiedzeniu: *Pascha nostrum immolatus est Christus* (list 1 do Koryntian 5, 7).

Ks. CZESŁAW JAKUBIEC.

WIADOMOŚCI I UWAGI

† O. VOSTÉ O. P.

Dnia 24 lutego b. r. zmarł O. Jakub Vosté, sekretarz Papieskiej Komisji Biblijnej.

Z pochodzenia flamandczyk, urodził się w Bruges 3 maja 1883 r. Do zakonu dominikańskiego wstąpił w 1900 r., a studia teologiczne odbył w studium generalnym zakonnym w Lowanium. Święcenia kapłańskie otrzymał w r. 1906. Mając uzdolnienia w kierunku pozytywnym studia specjalne odbywał początkowo na uniwersytecie lowańskim pod kierunkiem biblistów, jak van Hoonacker i Ladeuze, następnie 1901—1911 przebywał w Szkole Biblijnej w Jerozolimie pod kierunkiem O. Lagrange'a, pogłębiając swe wiadomości biblijne i orientalistyczne. W r. 1911 złożył przed Komisją Biblijną w Rzymie egzamin, otrzymując stopień licencji Pisma św. Kilka miesięcy zaledwie wykładał w Lowanium, gdy powołano go na katedrę egzegezy Nowego Testamentu w Angelicum w Rzymie. Katedrę tę zajmował przez 35 lat do r. 1946. W r. 1920 doktoryzował się z Pisma św. przed Papieską Komisją Biblijną. W uznaniu ogromnej jego erudycji i zapału dla spraw naukowych był O. Vosté powoływany na doradcę wielu instytucyj papieskich. I tak w r. 1929 został mianowany konsultorem Papieskiej Komisji Biblijnej, a w r. 1939 jej sekretarzem, następnie: konsultorem Kongregacji Studiów, Kongregacji dla Kościoła Wschodniego, Komisji dla kodyfikacji Prawa Kościoła Wschodniego, prezesem komisji wydawnictwa Pontyfikału Chaldejskiego, członkiem belgijskiej akademii nauk. W obrębie zakonu otrzymał również stopień magistra św. teologii, przyznawany profe-

¹³⁾ Por. N. M. Nicolsky, tamże; rzecz charakterystyczna, że w Talmudzie termin Pesach ma podwójne znaczenie: ofiara i święto, por. J. Levy, Wörterbuch über die Talmud und Midraschim, Berlin-Wien 1924, IV, 69.

¹⁴⁾ Por. oprócz cytowanego wyżej H. Zimmern'a I. Benzinger, Hebräische Archäologie, Tübingen 1907 (wyd. 2), 393.

sorom po upływie co najmniej 13 lat nauczania i wybitnej pracy naukowej. Odbывał mnóstwo podróży naukowych: trzykrotnie bawił przez dłuższy czas w Syrii i Palestynie, Iraku, ponadto w Egipcie i Iranie. W Iraku i Syrii zapoznał się gruntownie z zawartością bibliotek i archiwów tamtejszych klasztorów, ogłosił drukiem katalogi ich rękopisów i niektóre cenne zabytki przywiózł Piusowi XI w darze. Znał też kraje zachodniej Europy, Austrię, kilkakrotnie przebywał w Anglii; w r. 1946 wygłosił szereg konferencji w Stanach Zjednoczonych, a w r. 1948 w Hiszpanii. Polski nie znał, ale odnosił się przychylnie do Polaków, podkreślając zawsze, że nosi jako imię zakonne jednego z męczenników sandomierskich. W roku 1931 ogłosił drukiem w polskim kwartalniku „Collectanea Theologica“ na prośbę redaktora Ks. prof. A. Klawka rozprawę o soborze Jerozolimskim (Concilium Hierosolimitanum, str. 153-189).

Jego działalność naukowa szła w kilku kierunkach, wydając na każdym polu obfite owoce. Bibliografia jego prac wydana z okazji 60 roku życia (Biblica et Orientalia Rev. mo Patri Iacobo — M. Vosté dicata ob XII lustra aetatis, Angelicum vol XX, 1943) wlicza 158 pozycji, które, jak sądzić można po bibliografii podawanej w „Biblica“ doszły przy końcu jego życia do 200.

Jako biblista wydał szereg studiów zarówno z dziedziny introdukcji ogólnej, egzegezy Nowego Testamentu, jak i historii egzegezy. Znane są komentarze do listu do Tessaloniczan i Efezjan, ponadto Studia Paulina, Studia Ioannea, odznaczające się teologicznym punktem widzenia na problemy Janowe i Pawłowe, wreszcie duże dzieło o parabolach. Cenione też były jego rozprawy z zakresu teologii biblijnej N. T., w których okazał ogromną erudycję i precyzję w wartościowaniu rozmaitych opinii egzegetycznych. W historii egzegezy wiele rzucił światła swymi rozprawami o egzegezie św. Tomasza z Akwinu, św. Alberta W., Innocentego V. Z wielkim uznaniem został przyjęty wydany przezeń komentarz Teodora z Mopswestii do ewangelii św. Jana w Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium. Jego komentarz do Summy Teologicznej „De mysteriis vitae Christi“ miał dwa wydania w przeciągu 6 lat.

Jako orientalista wiele pracował zwłaszcza na polu języka syryjskiego. Poza wspomnianymi wyżej katalogami rękopisów syryjskich wydał brewiarz syryjski (1948), pontyfikalia chaldejski (1937) i syryjski (1941), i kilka źródłowych prac ważnych dla kanonicznego prawa chrześcijan obrz. chaldejskiego. Ponadto ogłosił drukiem szereg monografii i rozpraw z dziedziny historii egzegezy syryjskiej.

Jako sekretarz Komisji Biblijnej przyczynił się do wydania kilku ważnych dokumentów tejże komisji, a przypisuje się mu też niemały wpływ na powstanie encykliki Piusa XII „Divino afflante Spiritu“. Świetnie zorientowany w całości kształcie nauk biblijnych, posiadając mnóstwo kontaktów osobistych z najwybitniejszymi biblistami świata okazał się na tym stanowisku doskonałym pracownikiem i doradcą Ojca św.

Pozostawił po sobie pamięć niezmiernie miłego pracownika, kapłana, głęboko przywiązanego do Stolicy Apostolskiej i gorliwego zakonnika.